

Creativiteit • Kunst • Kerk

IN HET HOOFD VAN DE MAKER

**Luxe editie in
beperkte oplage**

50 jaar tekenen,
schrijven, spreken.
Met plezier, twijfels,
botsingen, lessen
leren en altijd weer
nieuwe inspiratie.

Willem de Vink

Willem de Vink

IN HET HOOFD VAN DE MAKER

Creativiteit • Kunst • Kerk

In het hoofd van de maker

Creativiteit • Kunst • Kerk

Tekst: Willem de Vink

Illustraties: Willem de Vink

Ontwerp: Marian de Vink

Gelimiteerde oplage van 400 exemplaren
in een luxe gebonden uitvoering
met tweezijdig bedrukt stofomslag.

1e druk 2022

Hardcover isbn 9789083117287

NUR 640

BISAC ART035000, BIO001000, REL080000

© The Grace Factory 2022

Alle rechten voorbehouden

willemdevink.nl

thegracefactoryshop.com

Inhoud

Voorwerk	7
I Vrije creativiteit	9
II Spreken	20
III Teken en	76
IV Schrijven	125
V De kunstenaar	184
VI Kunst en kerk	285
VII Muziek	315
Register	346

Voorwerk

- Weer een boek?
- Hmm.
- Over jezelf?
- Mwah, je zou het een egodocument kunnen noemen.
- Maar waarom schrijf je dit allemaal?
- Nou ja, ik wil iets over creativiteit zeggen. Iets over mijn creativiteit.
- Voor wie eigenlijk?
- Ik heb zoveel geleerd, daar zullen sommige mensen toch wel wat aan hebben?
- Maar je wijdt soms zo uit en je draaft maar door.
- Tja, ik heb altijd nog weer meer te vertellen, dat is nou eenmaal zo. En het hoeft toch geen commercieel boek te worden? Ik baal ervan dat alles altijd zo afgemeten moet zijn.
- Je bent er nog steeds niet klaar mee.
- Ik moet er een keer een punt achter zetten.
- Denk je dat veel mensen dit zullen lezen?
- Nou nee, dit is iets voor een select publiek. Een paar mensen die nieuwsgierig zijn naar creativiteit, kunst, kerk, misschien naar wat ik daarin zie en wat ik ermee doe.

- En al die namen die je noemt, is dat om interessant te lijken?
- Misschien wel ja, haha. Ik vind het leuk om verbanden te leggen en het kan zomaar zijn dat ik iemand op het idee breng om zo'n naam op te zoeken en in het werk van die kunstenaar iets te gaan zien wat ik er nog niet in zag.
- Denk erom dat je manuscript wel door de handen van je uitgever moet.
- Jaja, ik weet het.
- Ik ben je uitgever.
- Natuurlijk lieverd, jij moet het lezen en het ermee eens zijn.
- Ik ga het straks vormgeven; denk erom dat ik dan nog wel wat zal schrappen.
- Ga je gang, jij moet er achter kunnen staan.
- Het gaat ook over mij.
- Zeker, het is ons boek. Maar straks niet meer, dan is het van de lezer.
- Schat, ik snap dat je wat je hier opschrijft graag gezegd wilt hebben. Het lijkt me leuk om daar je tekeningen bij te plaatsen. En er een mooi omslag bij te bedenken. Ik zal er iets moois van maken, zodat we met dit boek weer een paar mensen blij kunnen maken.

I Vrije creativiteit

1 Droom over bloot – Ik heb een terugkerende droom, waarin ik zonder broek aan tussen mensen rondloop. Ik voel er geen schaamte bij. Blijkbaar vind ik het gewoon dat ik in mijn blootje ben – totdat ik merk dat de mensen om mij heen het niet zo gewoon vinden. Er wordt op allerlei manieren op me gereageerd: lachend, afwijzend, boos. Dan ren ik een groot huis in waar ik me verstop. Meestal tref ik daar bekenden aan, die verontwaardigd op mij reageren. Ik lach alleen maar.

Een verhaal uit mijn kindertijd lijkt op deze droom. Het werd thuis vaak verteld. Ik liep nog in de luiers, maar toen mijn moeder me op een keer wilde verschonen, glipte ik tussen haar handen door en rende bloot de straat op. Mijn twaalf jaar oudere zus kwam achter mij aan, terwijl ik het uitgierde van de pret.

2 De creatieve geest – Wat moet ik van deze ervaringen zeggen? Komt hier de creatieve geest in beeld, die zichzelf durft bloot te geven en erom kan lachen, terwijl iedereen er verschillend op reageert? Ik heb geen idee. Ik weet wel dat er in creatieve mensen altijd een gevecht woedt om prijs te geven

Waar was ik daar,
en wie en wat?
Waar ben ik nu,
en wat en wie?
Welke is de waarheid,
of dit of dat,
of dat ik zeg,
of wat ik zie?

wat er binnenin hen leeft. Ze willen wel, maar worstelen met de vraag: hóe? Het is de strijd om het oordeel van mensen te negeren en tevoorschijn te komen met wat je kunt, denkt, hoe je je voelt, wie je bent. Wie kan lachen om wat mensen ervan vinden is een vrij scheppend individu. Maar of andere mensen erom kunnen lachen is altijd maar de vraag. Wat je van jezelf laat zien kan anderen verrassen en bemoedigen, maar ook teleurstellen of choqueren, ook al is dat laatste misschien wel onbedoeld. Veel creatieve mensen vinden zichzelf niks bijzonders. Maar in de ogen van anderen zijn zij vaak onaangepaste, gecompliceerde, moeilijke wezens. Dat is natuurlijk niet zo. Het zijn vrije vogels, benijdenswaardig om hun onafhankelijke geest.

3 Creativiteit is jezelf blootgeven – Volgens mij bezitten we allemaal creativiteit. Het hoort bij ons menszijn. Niemand van ons kwam ter wereld in een mentale gevangenis. We werden allemaal geboren met vreugde, passie, liefde en de vrijheid om daar uiting aan te geven. We bezaten vanaf de eerste dag de vrijheid om ons te hechten. Als kind wisten we niet beter. Totdat we hoorden wat mensen over ons zeiden, in de spiegel keken en schrokken van onszelf. Het volgende moment konden we met dat deel in onszelf dat we veroordeelden geen meeleven meer tonen. Het bleef opgesloten en belemmerde ons om vrij te zijn. Creativiteit kreeg het moeilijk toen de spontaniteit uitdoofde.

Ook ik heb me op een bepaald moment opgesloten gevoeld. Ik werd er depressief van. Maar ik leerde daardoor wel scherper inzien waar het nu eigenlijk echt om gaat. Ik zou willen dat we meer met onze eigenheid tevoorschijn zouden komen. Niet dat we allemaal in ons blootje moeten gaan rondlopen, maar graag wel met onze eigen kleur. Ik zou willen dat we onze gevoelens, voorliefdes en ideeën zouden tonen, om daarmee onszelf en onze

omgeving te verrijken. Daarvoor is het nodig dat we onszelf en elkaar niet langer veroordelen, maar erkennen dat we creatieve wezens zijn, die op allerlei manieren contact zoeken om van betekenis te kunnen zijn voor elkaar. Leven zonder angst voor veroordeling is een terugkerend thema in mijn werk geworden. Het is de les die ik nog steeds aan het leren ben.

4 Geen veroordeling – ‘Mens waar ben je?’ riep God richting Adam. Hij wilde zijn geliefde creatie bij zich hebben, ook als Hij daarvoor zijn lichamelijke naaktheid moest bedekken. Maar Hij wilde de mens natuurlijk vooral zoals hij was, en zo zouden wij elkaar ook graag willen zien. Ik bedoel niet zonder kleren, maar dat we open en eerlijk voor de dag zouden kunnen komen, zonder angst voor veroordeling.

5 Genesis geactualiseerd – Stel je voor dat we elkaar zouden aantreffen met de creativiteit die God in ons gelegd heeft. We zouden verrast worden en de Bijbel kunnen actualiseren. Stel je voor dat we weer een Adam tegen het lijf zouden lopen, die ons ging vertellen hoe je de dieren kunt noemen. Of een Noach, die ongegeneerd een boot bouwt vanwege de klimaatcrisis. Ik zou wel weer zo’n soort Abraham willen ontmoeten, die in de sterren een stad vol stralende, feestvierende mensen ziet, vrij van angst voor een virus. Ik zou willen lachen om een afgetrainde Simson met zijn gekke raadseltjes. Ik wil wel weer iemand als David meemaken, die ongegeneerd in zijn onderbroek door de straten van de stad danst. Mag in Rotterdam. Heel graag zou ik een paar rui-ge herders willen vinden, die hun schapen aan hun lot overlaten en langs greppels, afritten en industrieterreinen de weg weten naar een kind dat zojuist geboren is. Ik zou met hen en het nachtelijke engelenkoor mee willen zingen over het wonder van die

geboorte. Ik zou de hele wereld over reizen om met hen mee te kunnen zingen. Die uitbarsting van creativiteit, verder niets.

6 Bevrijdende creativiteit – 2022 zou het worden. Ik dacht dat ik dan de tijd zou krijgen voor een sabbatsjaar. Een jubeljaar, eigenlijk: rust van mijn werkzaamheden in de openbaarheid van de afgelopen 50 jaar, die begon met de publicatie van mijn eerste strips. Na zo'n lange onafgebroken periode van creatieve arbeid zou ik dan eindelijk even wat afstand kunnen nemen om opnieuw te ontdekken hoe ik verder moest gaan. Maar de coronapandemie was me voor, waardoor de stilte die ik zocht ruim anderhalf jaar eerder kwam. Hoewel mijn vrouw en ik in deze periode zeven nieuwe boeken van eigen hand uitbrachten en ik op allerlei plaatsen bleef spreken, voelden de beperkingen die ons door het COVID-19 virus werden opgelegd toch als een soort *time-out*. Het werd een tijd waarin we ons konden losmaken uit allerlei afleiding, om te reflecteren op wat we echt belangrijk vonden. We gebruikten deze periode om opnieuw onze kracht te ontdekken en te gaan voor vriendschap, vreugde en creativiteit, en niet bang te zijn om als beginnelingen nieuwe vormen en disciplines te ontdekken om mee aan de slag te gaan.

In deze periode kreeg ik ook de behoefte om dit boek te schrijven, al was ik er nog niet zo zeker van of ik het aan zou durven. Maar daar kwam de bemoediging. Op weg naar de autowasstraat had ik zin om een vriend te bellen die ik al een tijdje niet meer had gesproken, dus zette ik mijn auto langs de kant van de weg. Nadat we wat hadden bijgepraat, zei hij: 'Willem, laat je nog eens van je kwetsbare kant zien, want kwetsbaar ben je op z'n mooist.' Dat was net het duwtje dat ik nodig had om aan dit boek te beginnen, aan een eerlijke reflectie op al die dingen waar ik tijdens het maken tegenaan ben gelopen. Bedankt Jasper!

HALLELUJAH
I'M A BUM TRAMP

7 Ervaringen – Mijzelf creatief uiten kan ik soms wel ongemakkelijk en gênant vinden, maar het werkt vooral ook bevrijdend. Ik kan ermee duidelijk maken wie ik ben en het verdiept mijn relaties. Ik schep er nieuwe ideeën mee, die de ene keer verrassend genoeg van alles op gang brengen, een andere keer neerploffen als een baksteen op rul zand. Creativiteit gaat altijd gepaard met een mate van onzekerheid; daar moet je tegen kunnen. Hoe dan ook, ik voel me er echt en volop levend bij. Ik tast de hoogten en diepten van mijn bestaan af, ons menselijk bestaan, de vraag waarom we hier op aarde leven, terwijl ik er soms ook hemelse vergezichten bij krijg. Terug op aarde ontdek ik dat anderen het meeste aan mij hebben als ik gewoon open en eerlijk ben over wat zich in mijn hoofd afspeelt.

In dit boek wil ik met je nadenken wat het is om een creatief mens te zijn. Wat maakt een kunstenaar tot een kunstenaar? Ook wil ik het hebben over kunst en kerk. Daar valt echt wel wat over te zeggen, al is het niet altijd even leuk. Om te beginnen neem ik je mee in mijn ervaringen met spreken, schrijven en tekenen. Het zijn de disciplines waar ik het meest van weet, omdat ik me er al van jongs af aan mee bezig houd en daar het een en ander van heb ingebracht in de evangelische beweging. Ik beschrijf de strijd en de teleurstellingen waar mijn vrouw en ik mee te kampen hadden, de obstakels waar we tegenaan liepen, de lessen die we al met al leerden. Niet dat ik aan die ervaringen al te veel woorden wil besteden. Wat er met ons gebeurt is uiteindelijk niet het belangrijkste – het gaat erom hoe we erop terugkijken en wat we ermee deden om onszelf tot een rijker en liefdevoller mens te ontwikkelen.

Ik denk dat creatieve mensen heel goed in staat zijn om van hun ervaringen iets waardevols te maken en dat dan ook te tonen. Wij doen in ieder geval ons best. Dit boek is een poging.

8 Dit boek – Volgens mij is creativiteit op z'n mooist als het iets kan bijdragen aan de groei en het welzijn van andere mensen. Ook al kunnen we helemaal opgaan in wat we maken, het is bedoeld voor de ander. Daar zijn we dan ook op uit, ongeacht de omstandigheden, die onze bedoelingen soms behoorlijk in de weg kunnen staan. We hebben nooit zitten wachten tot de wereld ons iets zou geven: wij hebben zélf gegeven en zijn van plan dat te blijven doen. We gaan ook nu weer op zoek hoe we van betekenis kunnen zijn voor een volgende generatie. Eigenlijk bereid ik me met dit boek voor om een nieuwe stap in mijn creatieve ontwikkeling te zetten, samen met mijn vrouw Marian. En niet schrikken: ik wil ook graag met je zingen. Want we gaan wel allerlei creatieve disciplines verkennen. Dit is een hybride boek, waarin ik een grote hoeveelheid mensen en dingen samenbreng. Blader je erdoorheen, dan kun je wat mij betreft rustig middenin beginnen, als je een of meerdere onderwerpen die ik behandel wilt overslaan. Ben je vooral geïnteresseerd in muziek, begin dan met het laatste hoofdstuk. Kijk dan of je daarna nog zin hebt om te lezen wat ik daarvoor schreef.

9 De tekeningen – Tijdens het bladzijden omslaan kom je allerlei tekeningen tegen. Ze komen uit mijn dagboeken en zijn spontaan in één keer op papier gezet, zonder vooropgezet plan of voorschetsen. 'Wie een kunstenaar werkelijk wil begrijpen moet naar zijn vrije tekeningen kijken,' zei de videokunstenaar Richard Serra. 'Die laten zien hoe een kunstenaar denkt, want die werpen hem terug op de meest elementaire handelingen. Tekeningen zijn goed als ze volkomen moeiteloos lijken te zijn gemaakt – sterker nog, alsof ze er altijd al zijn geweest.' Of dat voor mijn gekrabbel opgaat mag je zelf beoordelen.

10 Opdracht – En dan nog dit. Ik ben blij met dit boek als mijn kinderen en kleinkinderen er blij mee zijn.

En meer inspiratie →

1. Niemand buitenspel

Voeten
als
hinden

Brood
en wijn

Vrijheid

Gods
wijsheid
speelt
voor
Gods
aangezicht

Parabels

Viering:
samen spel

Gods koninkrijk
is voor de kinderen

Leven met de dag:
als de lelies
en de vogels

fluitspelende
kinderen

Maria's
cadeau

Sport
spelregels

Humor
Vreugde

spontaniteit

Spel sluit ernst in

Eenheid

als een duif

Lukas - Johannes Handelingen

WOORD
EN GEEST

Ruach = wind = zucht
= geluid + adem

Vinger Gods

Gaven
doorgeven

Prediking

Stromen
van levend water

Louterend
vuur

Nieuwe
schepping

Vrucht

Intuïtieve
communicatie

GOED
WOORD

Geest der
waarheid, parakleet

Volheid:
Lichaam + geest:
een

Springende fontein

WINK

II Spreken

1 Geepekop – In Vlaardingen sprak ik eens in een traditioneel ingericht kerkgebouw over Jezus (eigenlijk gaat het bij mij altijd over Jezus, maar daarover later meer). Komt er na afloop een man naar me toe, die zegt: ‘Wat kun jij lullen, geepekop. Zelfs als je rotte appels aan zou prijzen zou ik ze nog kopen.’ Ik sta even be-duusd te kijken. Ben ik zo’n kletskous? Ik denk dat ik best wel wat talent heb om te spreken, als die man dat bedoelt. Maar wil ik mensen iets verkopen? Helemaal niet – ik wil ze bemoedigen. Want als Gods Woord niet meer zou klinken, zou alles wel heel erg zwaar worden...

2 In bad – Denk je eens in: je ligt in bad, lekker warm. De frisse geuren van munt en eucalyptus stijgen uit het badschuim op. Je voelt je licht, gedragen door het water. Dan trek je de stop uit de afvoer om het water weg te laten lopen, terwijl je zelf nog even blijft liggen om zo lang mogelijk van dat weldadige bad te genieten. Je voelt het water om je heen weglopen. De verhogingen van je lichaam worden één voor één zichtbaar. Je verbaast je er-over hoe sponzig je voeten zijn. En kijk: er blijft water in je navel staan, als kwik in een goudpan. Als het badwater tot halverwege

is gezakt, voel je iets vreemds met je lijf gebeuren. Je wordt naar beneden geduwd. Alsof het bad protesteert tegen je aanwezigheid, drukt de bodem tegen je botten. Terwijl het water met slurpgeluiden wegloopt, voel je hoe lomp je eigenlijk bent. Je ruikt je eigen zweet alweer. Met moeite duw je je lijf overeind. Alles lijkt zwaarder.

Zo voel je je ook ongeveer als Gods Woord uit je leven verdwijnt. Als je zijn bevestiging niet meer hoort over hoe geliefd je bent, hoe gewaardeerd ook, hoe graag gezien. Die woorden moet je regelmatig horen, want ze maken je stukken lichter. Daarom is Gods Woord volgens de Bijbel als een waterbad: je wordt erdoor gedragen. En ik mag de kraan openzetten.

3 Het plezier – Ik mag preken. Ik vind het een voorrecht dat ik daarvoor door kerken, studentenverenigingen en andere groepen uitgenodigd word en dat mensen nog naar me willen luisteren ook. Maar ik wil eerlijk zijn: ik doe het allereerst voor mijzelf. Preken is mijzelf dertig, veertig minuten lang onderdompelen in een toestand waarin elk besef van tijd vervaagt. Ik sta op dat moment in een puur heden, vrij van de last van het verleden en van elke zorg om de toekomst. Deze gemoedstoestand geeft een voldoening die ik nooit put uit enige vorm van vermaak. Niet uit boeken lezen of films kijken. Ook reizen kan niet aan deze ervaring tippen. Tekenen en schrijven komen in de buurt, dan zweef ik als het ware boven het papier, maar nu zweef ik boven het publiek, als een vogel die zijn lied zingt en nog gehoor vindt ook. Hier sta ik in direct contact met alles waar ik van houd: met God en mensen en mijzelf.

Ik houd van het ritueel van de prediking. Voordat ik begin te spreken is er een moment van concentratie, waarin al mijn aandacht en energie naar één punt worden getrokken: daar, waar ik

ASTRONAUT
KOSMONAUT
TAIKOONAUT

ONZE AARDE
STAAT ER NIET
ALLEEN VOOR!
WdV

Onze wereld dus
is sterk verbonden
met de fysieke plek
waar we de
wereld bezien...

OVERVIEW
EFFECT

= de bewustzijns-
verandering die
astronauten door-
maken als ze vanuit
de ruimte de aarde zien:

= verandering
van perspectief
= mindshift

Ruimte filosoof Frank White
Columbus Earth Center - kerkrade

voor mensen zal staan als een sluis van Gods Woord. Het is niet zozeer een fysiek, aanwijsbaar punt waar ik ingetrokken word, maar wel een reëel aanwezige, intens beleefde werkelijkheid. Ik maak me los van alles om me heen, ook los van alles wat ik heb voorbereid, om mezelf over te geven aan Gods Geest. Ik ben op dat moment vrij van alles wat me aan mezelf vasthoudt, om mezelf te geven. Heel mijn kracht, mijn lichaam, adem, woorden, alles in mij is op één ding toegespitst. Er is maar één gebed, één gedachte die nog speelt: 'Spreek, Jezus; kom, Woord van God!' Tenminste, zo gaat dat bij mij, in het beste geval. Wil ik geïnspireerd spreken, dan beleef ik bij de start eerst een soort onthechting, dan volgt de concentratie en vervolgens de overgave van waaruit ik Gods Woord mag bedienen. Dat proces kan al vroeg beginnen (meestal begint het al onderweg naar de locatie), maar het kan zich ook in enkele seconden voltrekken. Soms is er voorafgaand aan een spreekbeurt veel gedoe in de zaal of is er rondom het podium één en al afleiding, maar als ik opsta om te beginnen heb ik focus en laat ik me niet meer afleiden.

Preken is een goedaardige bewustzijnsvernaauwing. Het is een concentratie om contact te leggen tussen de Geest in mij en in de mensen voor me, om tot uitdrukking te brengen wat anders verborgen en onaangeroerd zou blijven, zolang het niet door mijn stem werd aangeraakt. Ik voel me op dat moment uiterst kalm, maar ook in een opperste staat van leven, alsof ik in het oog van een orkaan sta. Het is een gevoel van een diepe, beheerste vreugde dat ik mag bestaan en dat iedereen om me heen er mag zijn en dat we dat hier en nu met elkaar mogen beleven. Want ik sta daar niet alleen voor mezelf: we nemen elkaar mee in verwondering over ons bestaan. Het is de verbondenheid tussen mij als spreker, mijn publiek en onze onzichtbare gemeenschappelijke Vriend, die op een mystieke manier onze aanwezigheid bevestigt.

Preken vraagt om uiterste betrokkenheid. Als ik preek ben ik betrokken bij God en mensen. Ik ervaar prediken dan ook als een intense viering, die ik beleef in het verkeer van geven en ontvangen dat tussen mij, het publiek en Gods Geest heen en weer stroomt. Of ik nu voor duizend mensen sta, voor honderd of voor tien (of alleen voor een camera, zoals in coronatijd), dit is mijn vreugde, hierin vind ik mijn voldoening.

4 Het waagstuk – En toch. Preken is ook een pittige uitdaging. Een waagstuk noemde de theoloog K.H. Miskotte het. Niets is zo bloot als spreken in het openbaar. Je neemt jezelf mee. Je kunt je niet verstoppen zoals een agent in een uniform of als een artiest achter een muziekinstrument; je bent compleet zichtbaar met alles wat je bent. Zodra je je mond opendoet, kijkt iedereen rechtstreeks naar binnen. Hoe je daar staat brengt tot uitdrukking waar je vandaan komt, hoe je je voelt, hoe je over jezelf en anderen denkt, terwijl je stem verraadt of je gespannen bent, of misschien niet uitgeslagen. Of je nu eerlijk bent in je voordracht of verstoppertje probeert te spelen achter grootspraak, gewilde nederigheid of een stortvloed aan bijbelteksten, alles wordt doorzien.

Hoe sta je dan op het podium? Liever kwetsbaar. Zo probeer ik het tenminste. Ik weet inmiddels heel goed dat alleen maar mijn echte ik met anderen contact kan maken. Speel ik een spelletje, verstop ik me of overschreeuw ik mijzelf, dan zullen mensen misschien beleefd naar me luisteren, ze zullen knikken en naar me blijven glimlachen, maar in hun hart hebben ze zich allang van mijn boodschap afgekeerd. Ik zal dus kwetsbaar moeten zijn en mezelf moeten tonen zoals ik ben. En dat is alleen maar goed, want ik weet inmiddels: kwetsbaar ben ik op m'n mooist. Ik ben gemaakt om echt te zijn, ik leef voor vertrouwen, verbondenheid,

elkaar betekenis geven, een gemeenschappelijke vreugde delen. En daar is een oprechte, open houding voor nodig.

5 Kwetsbaar durven zijn – Maar kwetsbaar zijn is ook een vreemde, verwarrende opgave. Ja, er zit een belofte in dat je je geaccepteerd zult voelen als je mag zeggen wat je op je hart hebt en daarin bevestigd wordt. Maar of die belofte vervuld wordt is maar de vraag. Er komt ook angst in mee om gekwetst te worden. Die angst geeft een dubbel gevoel. Want hoe mooi is kwetsbaarheid op de plek waar vreugde tevoorschijn mag komen: dat je weet dat je er mag zijn, dat je erbij mag horen, dat je jezelf vrij kunt uiten en liefde kunt geven en ontvangen. Daar fleurde iedereen van op. Maar hoe gevaarlijk voelt kwetsbaarheid ook als je worstelt met onzekerheid of twijfel over jezelf, als je bang bent om zichtbaar te worden zoals je echt bent en je jezelf afvraagt of je er dan nog wel mag zijn: met al je schuldgevoelens en schaamte en bange vragen of je eigenlijk wel goed genoeg bent. Dan is kwetsbaarheid een plek waar de pijn van afwijzing weer kan opspelen die je eerder opliep, wat je remt om jezelf bloot te geven.

Kwetsbaar worden kan dus fijn zijn, maar net zo goed heel erg eng. In plaats van open en bloot te laten zien wie je bent, zou je jezelf liever willen verstoppen door jezelf te overschreeuwen, of door alles te controleren, of door jezelf te verdoven. Dat zie ik sommige predikers dan ook doen – en ik heb het zelf ook maar al te vaak gedaan. Ik heb me nogal eens groter voorgedaan dan ik was en dingen gezegd die ik niet waar kon maken, en dat allemaal om maar niet te hoeven toegeven dat ik helemaal niet zo'n geloofsheld was. Ik heb me soms ook afzijdig gehouden van vragen die gesteld moesten worden en mezelf verdoofd met mooie woorden.

Maar op die manier verloor ik wel wat kwetsbaarheid juist zo bijzonder maakt: het echte, eerlijke contact met mezelf en anderen.